

ACİL KONTRASEPSİYON

Dr. Öğr.Üy. İlknur M. Gönenç

BİRAZ TARTIŞALIM.....

- ACİL KONTRASEPSYON NEDİR?
- NEDEN GEREKSİNİM DUYULUR?

ACİL KONTRASEPSİYON

- Acil kontrasepsiyon, yeterli korunulmayan ilişkiden sonra kullanılan, gebelikten korunma yöntemleridir.

- Acil kontrasepsiyon istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde ucuz ve yeteri derecede etkili bir yöntemdir ve istenmeyen gebeliklerden dolayı kadınlarda oluşabilecek emosyonel ve fiziksel travmayı da azaltır
- İSTENMEYEN GEBELİKLER NE TÜR SORUNLARA YOL AÇAR?

Post Koital Kontrasepsiyon

- Acil kontrasepsiyon gerektiren durumlarda kullanılır.
- Kontraseptif amaçlı, sürekli kullanılmamalıdır.

Acil Kontrasepsiyonun Kullanıldığı Durumlar-1

- a. Korunmasız cinsel ilişki gerçek endikasyondur.
- b. Kontraseptif kullanımında oluşan kullanım hataları ya da kazaları.
 - Kondom yırtılmasında, kadın kondomunun hatalı kullanımında,
 - Diyafram ya da servikal başlık yanlış yerleştirildiğinde,
 - Kombine haplar ve yalnızca progestin içeren haplar unutulduğunda,
 - Üç aylık / aylık enjeksiyon için geç kalındığında, -
RIA'nın kısmen ya da tamamen düşmesi halinde,

Acil Kontrasepsiyonun Kullanıldığı Durumlar-2

c- Yakın bir zamanda olası teratojenlere maruz kalındığında (canlı aşı ya da sitotoksik ilaç gibi)

d. Tecavüz: Çok önemli bir kullanım alanıdır. Acil yöntemlerin kabul görmediği zamanlarda ve ülkelerde bile tecavüz durumlarında kullanılmaktadır.

ÖNEMLİ

- Acil kontraseptifler gebeliği önleyici yöntemler olarak kabul edilmemelidir. Korunmasız cinsel ilişkiden sonra, sürdürülmesi kesinlikle istenmeyen gebeliklerin, implantasyondan önce önlenmesidir.
- Acil kontrasepsiyon gebelik oluştuktan sonra asla etkili değildir, bu durumlarda kullanılmaz ve bu nedenle de düşük yaptıırıcı değildir. Acil kontrasepsiyonun düşük yaptırdığı şeklindeki yanlış bilgi yaygındır. Bu da yöntemin sunumuyla ilgili olumsuzluklara yol açmaktadır.

Acil kontrasepsiyonda mevcut seçenekler

- 1. Hormonal acil kontrasepsiyon (Ertesi gün hapı), ilk 72 saat içerisinde uygulanmalıdır.
- 2. İlişki sonrası RİA uygulaması, ilk 5 gün içerisinde uygulanmalıdır.

Nasıl Korur?

- Hormonal acil kontrasepsiyon, döllenmiş yumurtanın rahim içine yerleşmesini önler. Yumurtlamadan önce kullanıldığında yumurta oluşumunu engeller. %75-80 etkilidir.
- İlişki sonrası RİA uygulaması, döllenmeyi ve döllenmiş yumurtanın rahime yerleşmesini önler. %99 etkilidir.

Olumlu Yönleri Nelerdir?

- Güvenlidir.
- Kullanım süresi kısadır.
- Her yaştaki kadınlarda kullanılabilir.
- Ucuzdur.
- Korunmasız cinsel ilişkiden ya da kontraseptif kullanımı sırasında olabilecek kazalardan sonra, istenmeyen gebeliklerin daha oluşmadan önlenmesi için fırsat yaratır.

Olumsuz Yönleri Nelerdir?-1

- Hormonal acil kontrasepsiyon,
- Acil olarak, en fazla 3 gün içinde kullanılması gerekir.
- Tekrar kullanımında kontraseptif etkililiği azalır.
- Kullanımdan sonra yeni bir korunmasız ilişki ya da kontraseptif yöntem hatası olursa korumaz.

Olumsuz Yönleri Nelerdir?

- Diğer kontraseptif yöntemler kadar etkili değildir, onların yerine kullanılmamalıdır.
- CYBE'lerden korumaz.
- Bulantı, kusma gibi yan etkileri vardır.
- İlişki sonrası RİA uygulamasında ise karın ağrısı, vajinal kanama ve lekelenme olabilir.

Kimler İçin Uygundur?

- Korumasız cinsel ilişki yaŐayanlar

Kimler İçin Uygun Değildir?

- Hormonal acil kontrasepsiyon, gebelerde kullanımını uygun değildir.
- İlişki sonrası RİA uygulaması,
- Yeni bir eşle korunmasız cinsel ilişkiye giren kadınlar
- Tecavüze uğramış kadınlar
- Hiç doğum yapmamış kadınlar
- CYBE açısından zaten riskli kadınlar da uygun değildir.

Postkoital haplar:

- Korunmasız cinsel ilişkiyi izleyen ilk 72 saat içinde KOK' den 2 adet alınıp 12 saat sonra dozun tekrarı şeklindedir
- (Aşırı bulantı yapabilir).
- **Acil kontrasepsiyon için bir sağlık kuruluşundan MUTLAKA DANIŞMANLIK alınmalıdır.**
- İlk dozu almadan 1 saat önce antiemetik alın-ması ve tok karına alınması bulantı ve kusma yı azaltacaktır.
- İlk ya da ikinci dozdan sonraki ilk 2 saatte kusma olursa, doz tekrarlanır.

Postkoital RIA uygulaması:

- Korunmasız cinsel ilişkinin olduğu dönemde yumurtlamayı izleyen 5-7 g¼n içerisinde RIA uygulanması gebeliği engellemede çok etkilidir. Ancak pratik değildir.

Dikkat!

- Acil kontrasepsiyon kullanıldıktan sonraki günlerde korunmasız cinsel ilişkiye girilmemelidir.
- Etkili bir aile planlaması yöntemine mümkün olduğunca çabuk başlanmalıdır.
- Acil kontrasepsiyon, rutin bir korunma yöntemi olarak kullanılamaz unutulmamalıdır.

Önemli

- Acil konraseptif ilaçlar ovülasyonu geciktirebileceğinden, kadınlar bu yöntemlerden sonra ilk birkaç gün gebelik riski altında olabilirler.
- Bu nedenle siklusun geri kalan dönemi için etkin bir aile planlaması yöntemi kullanmalıdırlar.

ÖNEMLİ

- Acil kontrasepsiyon kullanımından sonra ki adetinin her zamankinden farklı olması durumunda;

Özellikle:

- 1- Çok az kanaması varsa (gebelik olabilir),
 - 2- Dört hafta içinde adet olmamışsa (gebelik olabilir),
 - 3- Alışılmışın dışında ağrılı olursa (ektopik gebelik olabilir, ancak acil kontrasepsiyon ektopik gebeliğe yol açmaz),
- CYBE semptomları gelişirse (artan vajinal akıntı, dizüri gibi) yine aynı merkeze ya da başka bir sağlık merkezine başvurulmalıdır.

TEKRAR.....

- BUGÜN NELER ÖĞRENDİK.....

- **TEŞEKKÜRLER**

Kaynaklar

1. Family Planning, Contaception, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/family-planning-contraception>
2. Akyıldız, N. 2000. Ana ve Çocuk Sağlığı I- II. Ya-pa Yayınları, İstanbul
3. Bridge D.Emergency contraception: Focus on thefacts. JAAPA Journal of the american academy of physician assistants 2016; 29:20-24.
4. Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Ulusal Stratejiler ve Eylem Planı 2005 - 2015. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2010: 17
5. <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/a%C3%A7sap36.pdf>
6. Skouby SO. Contraceptive use and behavior in the 21st century: a comprehensive study across five Eur opean countries. Contrasept Reprod Health Care 2004 ;9: 57 - 68.
7. T.C. Sağlık Bakanlığı, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü. Ulusal Aile Planlaması Hizmet Rehberi, Cilt I Aile Planl aması ve Ü reme Sağlığı . Ankara : 2000
8. Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2018 Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.p
9. WHO (World Health Organization) Erişim adresi: http://www.who.int/reproductivehealth/topics/family_planning/en/index.html.